

Gübre ve Gübre HAMMADDELERİ ÇALIŞTAYI

Odamız ile Ziraat Mühendisleri Odası ve Kimya Mühendisleri Odaları'nın ortaklaşa düzenledikleri "Gübre ve Gübre Hammaddeleri Çalıştayı" 25-27 Kasım 2004 tarihlerinde Diyarbakır Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Konferans Salonunda gerçekleştirildi.

Odamız tarafından uzun süredir Gübre ve Gübre Hammaddelerine yönelik bir etkinliğin düzenlenmemesi nedeniyle, bu sektörün ve gübre hammaddelerinin sorunlarının bütün yönleriyle irdeleneceği, çözüm önerilerinin tartışılacağı bir çalıştay düzenlenmesi fikri Ziraat ve Kimya Mühendisleri Odalarının katılımı ile daha da zenginleşti. Çalıştay organizasyonu gübre hammaddeleri ve Mazıdağı Tesislerinin Güneydoğu Anadolu'da yer alması nedeniyle Diyarbakır'da düzenlendi.

Çalıştay Yürütme Kurulu Başkanı H.İrfan GENCER, Oda Başkanımız İsmet CENGİZ, Ziraat Mühendisleri Odası II. Başkanı Turhan TUNCER, TMMOB Yürütme Kurulu Üyesi Baki Remzi SUIÇMEZ, Mazıdağı Tesisleri İşyeri Temsilcisi Sinan ÖREK, Mazıdağı Belediye Başkanı Nuran ATLI ve Dicle Üniversitesi Rektörü Fikri CANORUÇ'un açılış konuşmaları ile başladı.

Açılış konuşmasında Yürütme Kurulu Başkanı H.İrfan GENCER sözlerine çalıştayın düzenlenmesinde emeği geçen kişi ve kurumlara teşekkür ederek başladı. Sözlerine gübre sektörünün bugünkü durumunun bu sektörü bütün yönleriyle incelemeyi ve bu çerçevede içerisinde çözüm yolları üretmeyi gerekli kıldığını söyleyerek devam eden GENCER bu nedenle Ziraat Mühendisleri Odası ve Kimya Mühendisleri Odasının düzenleyici olmaları ve tam destekleri ile çalıştayın zenginleştirmeye çalıştıklarını söyledi. Konuşmasına sektörün şu andaki durumunu özetleyerek devam eden GENCER, ithalata dayalı bugünkü anlayışa, TÜGSAŞ ve İGSAŞ özelleştirmelerine niçin karşı olduklarına ve bu çalıştayın niçin Di-



yarbakır'da düzenlediklerine ışık tutması açısından Enerji Bakanlığı Müsteşarı olunca fosfat sahalarını MTA'ya ve sonra da ETİBANK'a devrederek devlete kazandıran, bor sahalarının devletleştirilmesini sağlayan Tahsin YALABIK; borları ve madenlerin devletleştirilmesinin temelini, yasalarını hazırlamış, hazırlayanlara destek vermiş, ulusal petrol politikasını savunmuş bir yurtsever olarak. Prof. Dr. Muammer AKSOY; Mazıdağı, Bingöl, Bitlis, Hatay, Adıyaman, Gaziantep fosfat aramalarının ve diğer hammaddelerinin duayeni Dr. İsmail SEYHAN ve okuma yazması olmayan, hayatın en önemli bölümlerini fosfata ayırmış, MTA ve ETİBANK'ta çalışmış fosfat emekçisi Meto BİRKİLİ'yi anarak sürdürdüğü konuşmasını "bu kişilerden Tahsin

YALABIK, yurtsever üst düzey yöneticileri, Bakanları, Muammer AKSOY bilim adamlarını, üniversiteleri, İsmail SEYHAN teknik elemanları, kamu kurum-kuruluş yöneticilerini, hammaddecileri, Meto BİRKİLİ bölge halkını, Mazıdağı Halkını, fosfat emekçilerini temsil ediyor.

Onun için biz iki sayfa açtık. Beyaz sayfada YALABIK, AKSOY, SEYHAN ve BİRKİLİ var. Hepsinin dünya görüşleri farklı olabilir .Tek ortak fayda var dürüstlük.yurtseverlik. Diğer sayfa siyah.

Burada hayali ithalatçılar, soyguncular, ülke topraklarını kirletenler, insan sağlığı ile oynayanlar var. Bizler beyaz sayfadayız. Çileye, ezaya, yoksulluğa, zorluğa her şeye rağmen YALABIK, AKSOY, SEYHAN ve BİRKİLİ'nin yer aldığı, Diyarbakır'da beyaz sayfadayız. Siz neredesiniz?" diye bitirdi.

Oda başkanımız İsmet CENGİZ sözlerine çalıştay düzenlemekteki amacın "bilimin toplumsal yaşamdaki etkinliğini artırmak, meslek alanlarımızla ilintili tüm konularda yöre halkını aydınlatmak, ve ilgili konularda toplumsal faydayı yani kamu yararını öne çıkaran anlayışı yerelden ülke gündemine taşımak" olduğunu söyleyerek başladı.CENGİZ, çalıştay boyunca tarım sektörünün en önemli girdisi olan gübre ve gübre hammaddelelerinin yerli kaynaklara dayalı olarak, dışa bağımlı olmadan ülke içinde bir gübre sanayiinin yaratılabilme olanaklarının araştırılacağını belirterek, tarihsel süreçte Anadolu'nun evcil tarımın ve maddenciliğin ortaya çıktığı önemli bir coğrafya olduğuna dikkati çekti.



Konuşmasında en büyük ulusal projelerden GAP projesi ile bu önemin günümüzde de geçerli olduğunu belirten Cengiz "GAP bölgesi Türkiye'de sulanabilir 8.5 milyon hektar arazinin % 20'sini bünyesinde taşıyor. Yani Aşağı Fırat ve Dicle Havzalanndaki geniş ovalar, ülke tarımı için 9000 yıl önceki önemini sürdürmektedir. Dolayısıyla tarımın ana girdisi gübre kullanımının da birinci dereceden kullanıldığı bölgedir" diye sürdürdüğü konuşmasında son 25 yılda uygulanan politikalar sonucu ülke tarımımızın geldiği noktayı eleştirdi.

GAP bölgesinin tarım kadar yeraltı kaynakları açısından da önemli olduğunu ancak bu kaynaklardan yeterince yararlanılmadığını vurgulayarak gübre hammaddeleri için ise "1960'lı yılların başında artan gübre ihtiyacı karşısında fosfat aramalarına ağırlık verilerek MTA Genel Müdürlüğü tarafından özellikle Mardin Mazıdağı'nda zengin yataklar bulunmuştur.Ayrıca Bingöl, Bitlis, Gaziantep, Adıyaman çevresindeki yataklardan çıkan değişik kaliteli fosfat ve Mazıdağı'nın Batı-Kasrık bölgesindeki fosfatların birlikte işlenerek değerlendirilebileceği de DPT 5.Beş Yıllık Kalkınma Planlarında ifade edilmiştir. Ancak buna karşın fosfat ihtiyacı hala yurt dışından karşılanmaya devam edilmektedir" dedi.

Cumhuriyet dönemi boyunca özellikle MTA tarafından saptanmış maden kaynaklarının gerekli teknoloji ve yatırım sağlanamadığı için atıl kaldığını ve değerlendiril(e)mediğini söyleyen CENGİZ, bugün fosfat, doğalgaz, amonyak, pirit, kürt ve nafta gibi gübre hammaddelerinin

tamamı ile fosforik asit, nitrik asit sülfürik asit gibi ara ürünlerinin büyük bir kısmının ithal edildiğini, üstelik bu ürünlerde gümrük vergisinin neredeyse sifıra indirilerek adeta dışalımın teşvik edildiğini, ve böylece dışa bağımlı bir sektörün gelişmesine çanak tutulduğunu belirtti. 2003 yılında 688, 2004 yılının ilk 6 ayında ise 562 milyon dolar gübre hammadde ara ürün ve mamul üründe ülke kaynakları dışarıya aktarılmıştır" diyen Cengiz yapılan makro ekonomik etütlerin Mazıdağı fosfatlarının entegre bir gübre endüstrisinde ekonomik olarak işletilmesinin mümkün olduğunu gösterdiğini söyledi.

Gübrede ucuz ithal ürün söylemi ile dışa bağımlı politikaları eleştiren CENGİZ sözlerini "bütün bunlar gübre-tarım yada madencilik sektörüne özgü politikalar değil aynı sistem ya da aynı politikasızlık enerji alanında da geçerlidir." dedi.

Çalıştayın "Gübre Sektörü ve Gübre Kullanımında Son Gelişmeler" konulu I. Oturumunu Kimya Mühendisleri Odası Diyarbakır Temsilcisi Lezgin YALÇIN yönetti ve 7 adet bildiri sunuldu. 26 Kasım 2004 tarihinde yapılan ve Feridun YÜKSEL'in yönettiği II. Oturumda "İthalat ve Mazıdağı" konusunda 7 bildiri sunuldu. Aynı gün öğleden sonra; TMMOB Yürütme Kurulu Üyesi Alaeddin ARAS'ın yönettiği, "Türkiye Gübre Sektörü, Gübre Hammaddeleri, İthalat Politikası ve Çevre Sorunlar" paneline konuşmacı olarak CHP Urfa Milletvekili Vedat MELİK, Ziraat Mühendisleri Odası adına Dr. Fikret EYÜPOĞLU, Jeoloji Mühendisleri Odası adına H.İrfan GENCER, Mazıdağı Belediye Başkanı Nuran ATLI katıldı. Panelde konuşmacı olarak katılacak, AKP Diyarbakır Milletvekili Dr. Mehdi EKER hava koşulları nedeniyle

Diyarbakır'a ulaşamadığını telefon ve telgrafla bildirdi.

Çalıştay'da, Gübre Sektörünün son durumu, Gübre Fabrikalarının ithalata yönelmeleri, pahalı gübre nedeniyle gübre kullanımının ve doğru gübre kullanımının azalması nedeniyle gelir kaybı ve ulusal ekonomiye verilen zarar, gübre fabrikalarında son yapılan özelleştirmeler nedeniyle kamunun bu sektörden çekilmesi ve tekelleşme, ithalata verilen sübvansiyon ve desteklerden dolayı 2004 yılında 1 milyar dolar'a giden hammadde, ara ürün ve mamul gübre ithalatı, ithalatın ağır metal (Cd, Hg, Pb, vd.) ve U açısından denetlenmesi, Mazıdağı ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin hammadde potansiyeli, Mazıdağı fosfat tesislerinin yeniden ekonomiye kazandırılması ve bu bölgede gübre fabrikası kurulması im-



kanlan, Mazıdağı'nda NİTROFOSFAT (NP) Tesisi Kurulması ve Doğalgaz Temini, Türkiye'nin Doğalgaz çıkması ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin (Diyarbakır - Hazro vd.) Doğalgaz Potansiyeli, Kuzey Suriye Doğalgaz potansiyeli ve Türkiye'ye getirilmesi

imkanları, organik gübre, organo-mineral gübreler ve gübre kullanımındaki son teknolojik gelişmeler, düşük tenörlü fosfatların gübre yapımında kullanımı, Mazıdağı fosfatlarının etlik ve yumurta tavuklarında yem olarak kullanımı, bitümlü şeylin tarımda kullanılabilirliği, çorak toprakların iyileştirilmesinde jipsin kullanımı, zeolitin tarımda kullanılabilirliği konularında özgün bildiriler sunuldu.

Çalıştayda düzenlenen panelde, gübre sektörünün sorunları, ithalat politikası ve çevre sorunları tartışıldı. Panel ve çalıştayın tüm bildirileri bir kitap haline getirilip TBMM, Bakanlık ve ilgili kuruluşlara en kısa sürede dağıtılacak.